

Innsamling av kjever av hjortevilt

Ta godt vare på kjevener av de dyr dere skyter!

Underkjeven fra felte dyr er et viktig hjelpemiddel i forvaltningen av våre hjortedyrstammer. Tennene brukes til aldersbestemmelse, og mål av kjeven gir opplysninger om vekst og størrelse i ulike aldersgrupper. Sammen med analyse av livmor og eggstokker fra hunndyr er dette grunnlaget for å beregne kjønns- og aldersstrukturer i bestanden og produksjonsevne i ulike aldersklasser. Produktiviteten i bestanden avhenger både av forholdet mellom ulike kjønns-, aldersgrupper og hunndyras reproduksjon på ulike alderstrinn. Særlig hos unge hunndyr (1–2 år) varierer drektighetsprosenten, avhengig av kroppsstørrelse og beiteforhold i ulike år.

Måling av kjever og preparering av tenner for aldersbestemmelse skjer i laboratoriet. Kalver og 1 1/2-åringer kan bestemmes på grunnlag av tannskiftemønster. På eldre dyr snittes tennene i svært tynne snitt (30/1000 mm), farges i kjemiske bad og avleses i mikroskop. Alderen avleses som soner i tannrota omlag som årringer i et tre.

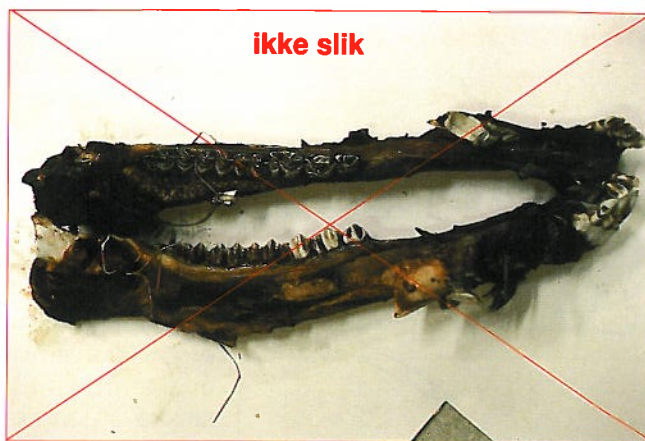
HUSK!

- Ta ut kjeven straks dyret er flådd.
- Flå kjeven skikkelig
- Alt kjøtt skal vekk
- Heng kjeven til tørk under tak
- Pakk *aldri* kjeven i plast

Merkelappen med opplysninger er avgjørende for at innsendt materiale (kjever, kjønnsorganer) skal kunne bearbeides og gi meningsfylt informasjon om hjorteviltbestanden og jakta i ulike områder. Statistiske opplysninger om dyra (kjønn, vekt, reproduksjon etc.) og jaktutøvelse er viktig og nødvendig for å planlegge og videreutvikle hjorteviltforvaltningen.

Fyll ut kjevemerkeappen så fullstendig og nøyaktig som mulig!!!

HUSK!

- Skriv tydelig
- Fyll ut kjevelappen grundig
- Vei dyret så nøyaktig som mulig
- Levér kjeven så raskt som mulig, senest 10 dager etter jakta
- Undersøk nøye om hunndyr har melk
- For hunndyr festes likelydende merkelapper, én til kjeve og én til kjønnsorgan fra samme individ
- Minst en kjevehalvdel med alle fortennene skal leveres

Reproduksjon hos hjortevilt

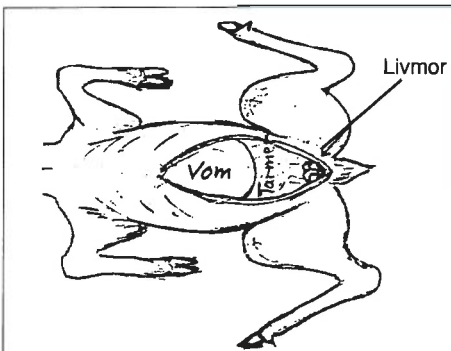
Ta vare på kjønnsorganer!

Hunndyras fruktbarhet er svært viktig for bestandsutviklingen. Reproduksjonen er også et godt mål på forskjellige miljøfaktorer i bestanden.

Interesserte jegere bør aktivt bidra til reproduksjonsundersøkelsene ved å ta vare på kjønnsorganene hos felte dyr. NB! Dette gjelder både halvtannetåringer og eldre dyr.

Analyse av livmor med eggstokker kan avdekke viktig informasjon om hunndyrets reproduksjon. Livmorens størrelse og bygning gir indikasjon på tidligere drektighet, brunst og begynnende fosterutvikling. Av eggstokkene kan en finne ut om eggløsning har funnet sted inneværende sesong og om dyret fødte kalv sist sommer. I mange tilfeller kan en også finne ut hvor mange kalver som er født i tidligere år samt alder for kjønnsmodning eller første kalving.

HVOR FINNER MAN EGGSTOKKENE?

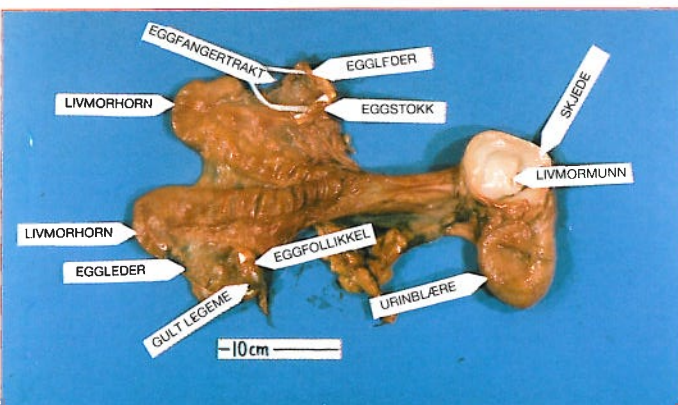
Skjæres ut og fryses.

NB! Pass på at eggstokkene blir med.

Livmoren med de to eggstokkene hentes ut ved å følge kjønnsorganene innover fra den ytre kjønnsåpningen. Skjeden ligger som et rør like inntil endetarmen. Et stykke lengre inn er en kraftig punglignende dannelse. Det er urinblæren. Like innenfor den ligger livmormunnen.

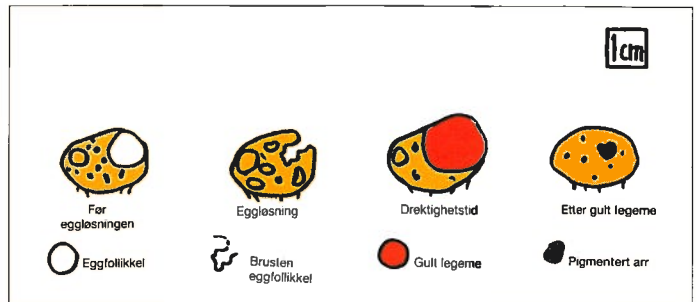
Denne kjennes som et fastere parti der skjeden går over i livmoren. Livmoren er delt i to såkalte «horn».

Befruktning skjer vanligvis i egglederne. Disse leder til livmorhornene der fosterutviklingen siden foregår. Fosteret blir synlig i 5–6 ukers alder.

Kjønnsorganene må *fryses* så snart som mulig etter slaktingen. Husk å merke kjønnsorganene med merkelapp og fyll merkelappen skikkelig ut!

HVA VISER EGGSTOKKENE?

Eggceller modnes i brunsttiden. Ved brunsten løsner egget/eggene, og fanges opp i en trakt dannet av hinner.

Follikkelen som før brunsten omsluttet eggcella omdannes etter eggløsningen til et såkalt gult legeme. Dette virker som en hormonkjertel under drektighetsperioden. Etter fødselen tilbakedannes det gule legemet. Synlige rester av det gule legemet fra tidligere år er rødbrune og kalles pigmenterte arr. De kan gi et bilde av dyrets tidligere produksjon av kalver.

Livmorens størrelse varierer avhengig av om dyret har hatt kalv tidligere og/eller om fosterutviklingen har begynt. Fra venstre mot høyre ser vi livmor (elg) fra kvige (oktober), ku (oktober) samt ku (november). Ettårskvigene har ofte en liten livmor. Variasjonen skyldes hvorvidt de har nådd kjønnsmoden alder eller ikke. En måned etter befruktningen er livmorhornene med foster dobbelt så tykke som i hviletilstand.